

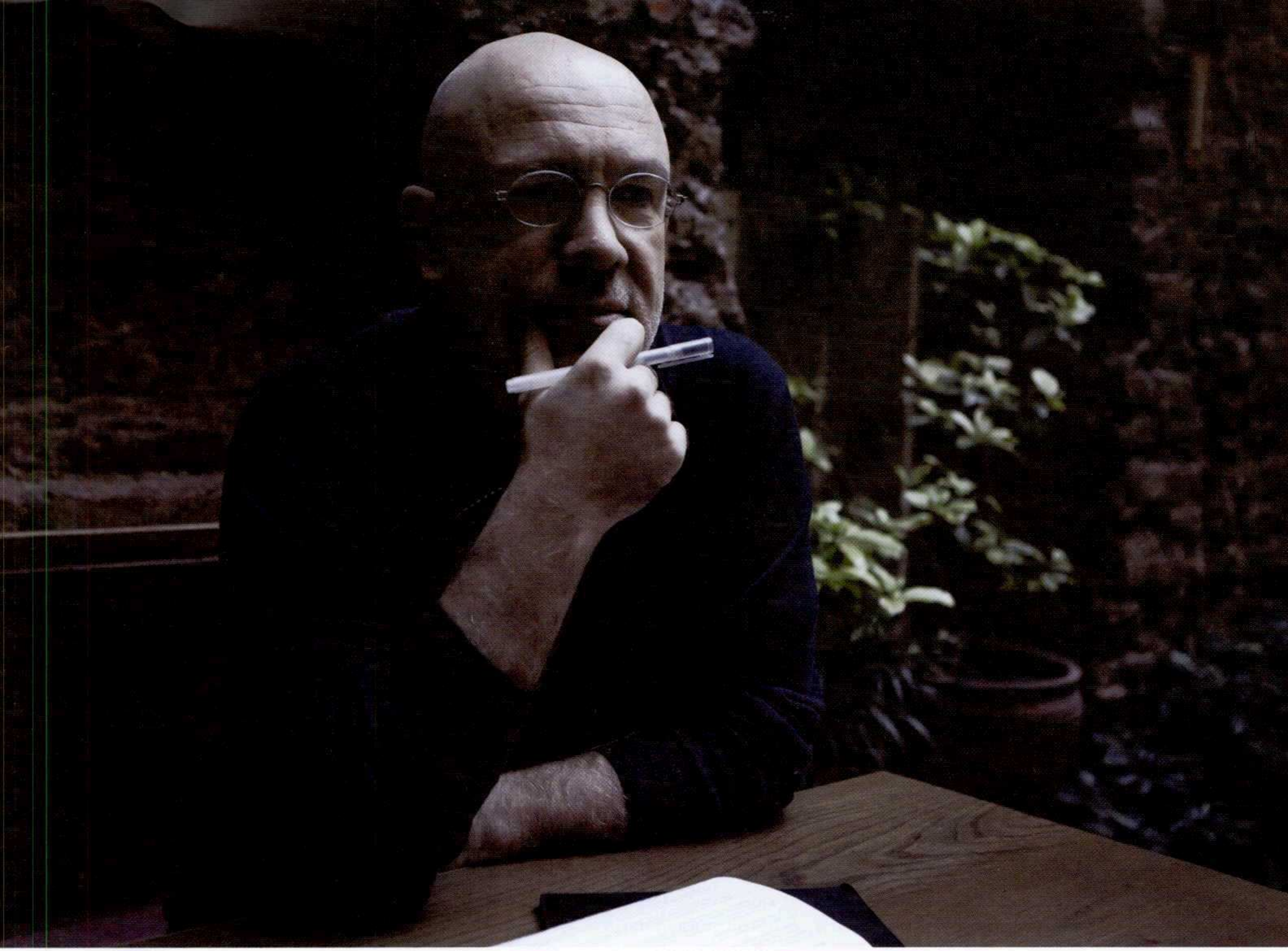
Mahremden Kamusal

BENİM ÇOCUĞUM İSTANBUL'DAKİ LGBT AİLELERİNİN, ÇOCUKLARININ CİNSEL YÖNELİMLERİYLE, CİNSİYET KİMLİKLERİYLE YÜZLEŞMELERİ VE ONLARIN MÜCADELESİNE KATILMALARIYLA İLGİLİ BİR BELGESEL. YÖNETMEN CAN CANDAN PRÖMİYERİNİ !F İSTANBUL'DA YAPACAK FİLMLE İLGİLİ SORULARIMIZI YANITLADI.

SÖYLEŞİ: BERKE GÖL / FOTOĞRAF: DERYA KOÇ

Boğaziçi Üniversitesi'nde sinema dersleri veren ve docİstanbul Belgesel Araştırmaları Merkezi'nin kurucuları arasında yer alan Can Candan, son olarak ÖSS'ye hazırlanan altı öğrencinin bir yılını konu alan *3 Saat* (2008) belgeseline imza atmıştı. Candan'ın yeni filmi *Benim Çocuğum*, İstanbul'da yaşayan, çocuğu LGBT bireyi olan ailelerinin deneyimlerini ve öykülerini anlatıyor. 2008'de bir araya gelerek LİSTAG'ı (LGBT Aileleri İstanbul Grubu) oluşturan bir grup anne ve babayla, çocuklarının cinsiyet kimliklerini ve cinsel yönelimlerini anlama ve kabullenme süreçleri üzerine yapılmış, duygusal kuvveti yüksek anlatılarla açılan film, ardından ailelerin ve çocukların örgütlü mücadelesine odaklanıyor. Prömiyerini bu ay !f İstanbul'da yapacak olan *Benim Çocuğum*, '!f kare' kapsamında Anadolu'nun pek çok kentinde de eşzamanlı olarak gösterilecek. Filmle ilgili sorularımızı yönelttiğimiz Can Candan'la, kolektif bir çabanın ürünü olduğunu vurguladığı filmin yapım süreci ve bundan sonraki macerası üzerine konuştuk.

LGBT bireylerin muhafazakâr bir toplumda kendilerini gerçekleştirme mücadelesini anne ve babalarının bakış açıları ve deneyimleri üzerinden anlatan bir belgesel yapma fikri nasıl ortaya çıktı? LGBT aileleriyle nasıl diyalog kurdunuz? *Benim Çocuğum* bence LGBT bireylerin mücadelesinden çok ailelerin kendi süreçleri ve bu mücadeleye katılımlarıyla ilgili. Bu konuda bir belgesel yapma fikri, filmde yer alan ebeveynlerden dördüyle yollarımız kesişene kadar hiç aklımda yoktu. Onlarla ilk karşılaşmamız 2010 yılının sonbaharında Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleşen bir konferansta oldu. Orada LİSTAG'ı temsilen dört ebeveyn bir panelde kendi deneyimlerini anlatıyordu. Önceden de LGBT hareketine ve mücadelesine destek vermeme rağmen LİSTAG'dan hiç haberim olmamıştı. O konferanstaki karşılaşmada yaşadığım, benim için çok güçlü bir deneyimdi. Anne babaların anlattıkları hikâyeler o kadar etkileyiciydi ki, bir yandan onları dinliyorum, bir yandan da ağlıyordum. Neden ağladığımı anlamaya çalışırken şunu fark ettim: Hem bir baba olarak kendi çocuğumla ilişkimi sorguluyordum, hem de yetişkin bir çocuk olarak kendi anne ve babamla olan ilişkiyi düşünüyordum. Panelden sonra onlara kendimi tanıttım ve onların hikâyeleriyle ilgili bir film yapmak istediğimi söyledim. Bu çok ani verilmiş bir karardı. LİSTAG aileleri de İtalya'ya giderek oradaki aile

grubuyla buluşmuş ve onlarla ilgili yapılan bir belgeselden çok etkilenmişler, “keşke bizimle ilgili de bir belgesel yapılsa” diye düşünmüşler. Benim onların karşısına bir belgesel film önerisiyle çıkmam müthiş güzel bir tesadüf oldu. Ve tabii onlar da bu fikre çok sıcak baktılar. *Benim Çocuğum*’un macerası orada başlamış oldu. İki yıllık bir süreç sonunda filmi bitirdik, şimdi de ilk gösterimine hazırlanıyoruz.

Film genel olarak ailelerin çocuklarının cinsel yönelimlerini fark etme ve bu durumla başa çıkma, bunun bir anormallik olmadığını anlama süreçlerine odaklanıyor. Bu konuda mesafe kat edemeyen, çocuklarının yönelimlerini reddeden ebeveynleri de filme dahil etmek gibi bir düşünceniz ya da çabanız oldu mu? Film sadece çocuklarının eşcinselliğiyle değil, ayrıca cinsiyet kimliği uyumsuzlukları yani transseksüelliğiyle de baş etmeye çalışan, süreç içinde çocuklarını oldukları gibi kabul edebilen, onları destekleyen, bunun ötesinde çocuklarının temel insan hakları mücadelesine kendilerini adanmış olan, bu şekilde kendilerini ve toplumu dönüştüren ailelere odaklanıyor.

Benim ilgimi bu grubun deneyimleri ve yaptıkları çekti. Çünkü burada farklı ve beklenmedik bir hikâye, müthiş bir cesaret ve 'başka bir aile mümkün' umudu var. Reddetmek, dışlamak, şiddet uygulamak, hatta öldürmek

bildiğimiz hikâyeler; bunlar ise bilinmeyenler. Türkiye gibi bir toplumda böylesine tabu olan ve gizli yaşanan bir deneyimi kamera önünde ancak kabullenme sürecinde belli bir aşamaya gelmiş olan bu gibi aileler paylaşabilirdi. Sizin de tahmin edeceğiniz gibi bir belgeselde ailesinin, içinde yaşadığı toplumun ve dünyanın önüne çıkıp, “benim çocuğum eşcinsel, benim çocuğum transseksüel, ben onun yanındayım, onu koşulsuz seviyorum ve onunla gurur duyuyorum” herkesin diyebileceği bir şey değil. Bu belgeselin bahsettiğiniz yok sayan, reddeden, kabullenemeyen, şiddet uygulayan ailelere ve topluma başka bir yolun da mümkün olabileceğini göstereceğini ümit ediyorum.

Filmde hikâyelerini dinlediğimiz ailelerin tamamı orta sınıf ya da üst orta sınıf mensubu. Yapım sürecinde çerçeveyi daha geniş tutmak, meselenin sınıfsal boyutunu daha kapsamlı olarak irdelemek yönünde bir girişiminiz oldu mu?

Bu film LİSTAG adı altında örgütlenmiş, bu gruptan kamera karşısına geçmeyi kabul eden yedi kişinin deneyimlerini ve örgütlü çalışmalarını odak noktası olarak alıyor. Benim derdim kapsamlı bir deneyimler yelpazesi çıkarmak, her sınıftan insanı ve bu insanların farklı deneyimlerini dahil etmek değildi. Bu grup kimlerden oluşuyorsa, bu kişiler hangi sosyal sınıftansa, yani bu grupta ne yaşıyorsa

filme yansıyan da bu. Filmdeki ana karakterlerin sınıfsal olarak fazla bir farklılık göstermediği doğru olabilir. Ashnda LISTAG, filmde de tanık olduğumuz, gönüllü psikiyatrlarla yaptıkları toplantılarla farklı sosyal sınıflardan insanlarla da ilişkililiyor. Belki *Benim Çocuğum* gösterimlerinde bu mücadele içinde sınıf meselesinin nasıl ele alınabileceğini konuşabiliriz ve film bu gibi konuların tartışılması için bir alan açabilir diye düşünüyorum.

Filmin ilk yarısı anne ve babaların anlatılarından, ikinci yarısı ise çocuklarla ailelerin birlikte katıldıkları toplantılardan ve özellikle de Onur Yürüyüşü

“Burada farklı ve beklenmedik bir hikâye, müthiş bir cesaret ve başka bir aile mümkün umudu var. Reddetmek, dışlamak, şiddet uygulamak, hatta öldürmek bildiğimiz hikâyeler; bunlar ise bilinmeyenler...”

için yaptıkları hazırlıklardan oluşuyor. Sizi kurgudaki bu keskin ayrıma yönelten etkenler nelerdi?

Filmi başından beri iki bölümlü hayal ettim. İlk bölüm gündelik hayatın geçtiği oturma odalarında paylaşılan özel ve bireysel anlatılardan oluşuyor. İkinci bölüm ise ebeveynlerin birbirlerini çocukları aracılığıyla bulmalarından sonra yaptıklarıyla ilgili. Bu iki bölümü ve aslında bütün filmi bir açılma süreci olarak tasarladım. Çocuklarının LGBT birey olduğunu öğrenmeleri, bununla kendi evlerinde, kendi kendilerine baş etmeye çalışmaları, bu süreçte çeşitli şekillerde bocalamaları, birbirlerini bularak güçlenmeleri, örgütlenmeleri, ailelerine açılmaları ve birlikte örgütlü bir şekilde önce aktivist çocuklarıyla, sonra gönüllü psikiyatrlarla çalışmaları, başka aileleri etkilemeleri, onları işin içine katmaları ve sokağa çıkmaları. Film oturma odası gibi dar, özel ve mahrem bir alandan, İstiklal Caddesi gibi geniş ve kamusal bir alana doğru gittikçe açılan bir görsellikle birlikte bu açılma sürecini vermeye çalışıyor.

Cinsiyet ayrımcılığının, homofobinin, nefret cinayetlerinin gündelik hayat içinde sıradan vakalar haline geldiği, siyasal iktidar tarafından da gitgide normalleştirildiği bir dönemden geçiyoruz. Türkiye'nin bu durumu filmin yapım sürecindeki kaygılarınıza nasıl yansıdı?

Yapım ya da kurgu aşamasında yaptığınız tercihler konusunda üzerinizde fazladan bir baskı yarattı mı?

Hayır, tam tersi. Yaşanan ayrımcılık, homofobi, transfobi, şiddet ve nefret cinayetlerinin bizi kaygılandırmanın ötesinde tam tersi yaptığımız işin önemi ve aciliyeti konusunda ve motivasyon anlamında kamçıladığını söyleyebilirim. Filmin adı da 2010 yılında Bursa'da bir nefret cinayeti sonucu vahşice öldürülen transseksüel kardeşimiz İrem Okan'ın ardından acılı annesi tarafından söylenen bir cümleden geliyor: “Koskoca dünyaya

benim çocuğumu sığdıramadılar.” İnsanın içine oturan bu cümle ve bu vahim olay bize hep güç verdi. Bu film tek bir LGBT bireyin ve ailesinin hayatında olumlu bir değişikliğe yol açabilirse bile ne mutlu bize.

Ailelerin filmi izledikten sonraki yorumları nasıldı? LISTAG dışında LGBT örgütlerinin filme yapım sürecinde katkıları oldu mu? İzledikten sonra filme yaklaşımları nasıldı? Beklenmedik tepkiler ya da olumsuz eleştiriler de aldınız mı?

Aileler yapım sürecinin başından beri yüksek motivasyonla filme dahil oldular. Bu kadar kolay ve sorunsuz bir işbirliği olabileceğini hayal etmemiştim. Bu filmi onlarla birlikte yaptık. Kurgu sürecinde de aileler filmin çeşitli hallerini bizimle birlikte izlediler, yorumlarını paylaştılar. Genel olarak sonuçtan çok memnun olduklarını söyleyebilirim. LISTAG dışında tüm LGBT örgütleri film için muhteşem bir dayanışma gösterdiler ve destek verdiler. Birçok dayanışma etkinliği düzenlediler, filmin fon arayışları sırasında duyulması için çaba sarf ettiler. Ve bu sadece Türkiye’de yürüyen bir destek kampanyası olarak kalmadı, birçok ülkeden de destek verenler oldu. Çoğu internet üzerinden yürüttüğümüz destek kampanyası aracılığıyla olmak üzere, yaklaşık 500 kişinin filme desteği söz konusu. Bu bağlamda bu film gerçek anlamda büyük bir ailenin ortak çabası ve hayaline dönüştü. Bittikten sonra filmi şimdiye kadar sadece bir kere, çoğu kurumsal destekçilerimizden oluşan küçük bir gruba gösterdik. İlk defa bu ay gerçek anlamda genel seyircinin karşısına çıkıyoruz. Artık olumlu, olumsuz, beklediğimiz, beklemediğimiz tepkileri bundan sonra göreceğiz.

Benim Çocuğum’un Türkiye’de daha geniş bir kitleye ulaşabilmesi için nasıl bir yöntem izliyorsunuz? Filmin

festival yolculuğu nasıl olacak? Vizyona girmesi gibi bir ihtimal var mı?

Konusu ne kadar marjinal görünse de *Benim Çocuğum* aslında bir aile filmi. Ebeveyn olmak ne demek, çocuk olmak ne demek, kendin olmak ne demek, koşulsuz sevgi ve kabul ne demek, bunları düşündürten bir film. Bunlar da herkesin ve hepimizin insan olarak kendimizle ilişkilendirebileceğimiz sorular. Ayrıca bu film bilmediğimiz, bize öğretilmeyen, belki de soramadığımız bir sürü sorunun da yanıtını barındırıyor. Bu yüzden seyircinin bu filme ilgi göstereceğini ve filmde kendi için bir şeyler bulabileceğini düşünüyorum. Bu filmle derdimiz mümkün olduğu kadar geniş bir kitleye, birçok aileye ulaşabilmek. Bu amaçla filmi öncelikle İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere üç şehirde birden gerçekleşen, ‘!f kare’ ile 31 şehre daha yayılan !f’te açmak istedik. Bundan sonra Türkiye’deki ve yurtdışındaki çeşitli festivallerde gösterimlerimiz devam edecek diye ümit ediyoruz. Bu amaçla festival başvuruları yapmayı sürdürüyoruz.

*Benim Çocuğum’un vizyona girmesini tabii ki isteriz ama bunu da zaman gösterecek. Seyircinin filme gelmesini beklemekten ziyade filmi seyirciye ulaştırmanın yollarını aramamız gerektiğine inanıyorum. Festivaller dışında daha geniş kitlelerle buluşabilmek için birçok şehirde, o şehirlerdeki yerel oluşumlarla birlikte özel gösterimler düzenlemek de planlarımız arasında. Türkiye’de belgesellerin dağıtımı ve vizyon gibi kitlesel gösterimleri hâlâ çok sorunlu, çok kısıtlı. Film yapmak bence görece kolay, asıl zorluk ve asıl macera film bittikten sonra seyirciyle buluşma süreci. Çok ilginç olacağını düşündüğüm bu yolculuğumuzu takip etmek isteyenleri, bu yolculuğa katılmak isteyenleri internet sitemiz www.benimcocugumbelgeseli.com aracılığıyla *Benim Çocuğum*’la bağlantı kurmaya davet ediyorum. ■*

Benim Çocuğum’da bilgilendirilmiş güçlenen, birbirlerine destek olan, örgütlü mücadele ile çoğalan ve belki de en etkileyicisi çocuklarını koşulsuz sevebilen ailelerle tanışıyoruz.

If Uluslararası Bağımsız Filmler Festivali'nde
İstanbul, Ankara, İzmir'de ve If² ile + 31 şehirde!
www.ifistanbul.com

Benim Çocuğum

bir aile filmi

SURELA FİLM SUNAR "BENİM ÇOCUĞUM" UZUN METRAJ BELGESEL YÖNETMEN CAN CANDAN
ÖMER CEYLAN ŞULE CEYLAN GÜNSELİ DUM PINAR ÖZER SEMA YAKAR NİLGÜL YALÇINOĞLU ZEKİ YALÇINOĞLU
GÖRÜNTÜ YÖNETMENİ OĞUZ YENEN SES ÖĞÜNÇ HATİPOĞLU KURGU GÖKÇE İNCE YARDIMCI YÖNETMEN BOYSAN YAKAR
ORTAK YAPIMCI H. METEHAN ÖZKAN YAPIMCILAR CAN CANDAN, AYŞE ÇETİNBAŞ, GÖKÇE İNCE YAPIM YILI 2013

SURELA
FİLM

www.benimcocugumbelgeseli.com

